

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI**

İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(4. SINIF)

**TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ**

2024

İÇİNDEKİLER

1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4. SINIF)	4
1.1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	5
1.2.1. Programlar Arası Bileşenler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri)	6
1.2.2. İçerik Çerçevesi	6
1.2.3. Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)	7
1.2.4. Öğrenme- Öğretme Yaşantıları	7
1.2.5. Farklılaştırma	8
1.3. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRENME ALANLARI, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	9
1.4. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	9
1.5. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	9
2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ALANLARI	12
4. SINIF	12

1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4. SINIF)

1.1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Türk Eğitim Sistemi, bireylerin tüm yönleriyle gelişimini amaçlamakta ve bütüncül bir eğitim yaklaşımını temel almaktadır. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ile kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile eğilimler, değerler ve okuryazarlıklar bir bütün olarak ele alınarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini etkili bir şekilde desteklemek amaçlanmıştır. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; kendini tanıyan, değişen günümüz koşullarının gerektirdiği becerileri edinmiş, çevresine duyarlı, demokratik değerleri benimsemiş, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunabilecek etkin vatandaşlar yetiştirmeyi hedeflemektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayat deneyimleriyle ilişkilendirmelerini sağlayan beceri ve değerleri esas alan bütüncül bir anlayış benimsenmiştir. Kavramsal becerilerden temel beceriler, sorgulama ve yorumlama; alan becerilerinden kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisi ile sosyal katılım becerisi, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerler ile bireyin bütün olarak gelişimi merkeze alınmıştır. Bütüncül bir bakış açısı ile geliştirilen İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; beceriler ve demokratik hayat için vazgeçilmez olarak ifade edilebilecek adalet, dürüstlük, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik gibi değerler çerçevesinde öğrencilerin gerçek hayatla bağlantılı bir şekilde deneyimleyerek öğrenmelerine fırsat sağlayacak yaşantılarla zenginleştirilmiştir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı gerçek hayatla bağlantılı, bireysel ve iş birliğine dayalı aktif öğrenmeler merkeze alınarak tasarlanmıştır. Beceri temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla ilkökul düzeyine uygun olarak içerik sadeleştirilmiş; drama, oyun temelli öğrenme gibi eğlenceli aktif öğrenme yöntemleri ile somutlaştırılmıştır. Bu doğrultuda İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı disiplinler arası bir yaklaşımla öğrenme alanları temel alınarak kurgulanmıştır.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler ve değerler temelinde; insanı tanıyan, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunabilme potansiyelinin farkında olan, insana değer veren, temel hak ve özgürlüklerini bilen, çocuk hakları ve insan hakları konusunda farkındalık sahibi, adalet, eşitlik, özgürlük gibi evrensel değerlerin farkında olan ve bunları önemseyen, birlikte yaşama sorumluluğuna sahip, demokratik katılım konusunda istekli, etkin vatandaşlık bilincine sahip ve bunları davranışa dönüştüren bireyler yetiştirilmesi öngörülmektedir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

1. Çocuk olmanın özelliklerinden ve kendi yaşamlarından yola çıkarak gelişim süreçlerindeki ilerlemeleri fark etmeleri, böylece kendilerine ve çevrelerine katkıda bulunabilme potansiyellerinin farkına varmaları,
2. Çocuk hakları olgusuna ihtiyaç duyulma nedenlerini anlamaları, çocuk haklarına yönelik yeni fikirler üretmeleri ve çocuk olarak haklarını kullanma konusunda duyarlı davranmaları,
3. İnsan olmaktan doğan temel hak ve özgürlükleri yorumlamaları,
4. Eşitlik kavramının ne anlama geldiğini sorgulamaları, eşitlik ve adalet kavramları arasındaki ilişkiyi yorumlayarak davranışlarında bunları gözetmeleri,
5. Vatandaş olarak sahip olduğu hak ve özgürlüklerin gerekliliğini ve önemini kendi hayatlarından yola çıkarak yorumlamaları,
6. Etkin bir vatandaş olmanın gerektirdiği sorumlulukları kavramaları ve bu sorumlulukların gerektirdiği davranışları hayatlarına yansıtmaları,
7. Etkin bir vatandaş olmanın gerektirdiği değerleri önemseyerek içselleştirmeleri,
8. İş birliğine dayalı demokratik katılım süreçlerine dahil olmaları,
9. Seçme ve seçilme hakkının demokratik bir toplum için önemini fark etmeleri amaçlanmaktadır.

1.2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni temel alınarak yapılandırılmıştır. Ortak Metin dikkate alınarak derslerin tasarlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinin planlanması, ders kitaplarının ve diğer materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Bütün eğitim öğretim faaliyetleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nde yer alan öğrenci profiline ulaşılmasını sağlayacak biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir.
2. Programda yer alan öğrenme- öğretme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koştan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Öğrenme- öğretme yaşantılarında; öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yönelik yazılan tüm süreçlerin yürütülmesi esastır. Bununla birlikte öneri niteliğinde olan uygulamalarda ise ilgili öğrenme alanının öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başta olmak üzere ilişkilendirilen tüm eğilimler ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak planlamalar yapılır ve bu doğrultuda uygulamalar farklılaştırılabilir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarının kademeli olarak uygulanmasından dolayı bu sınıflarda kademe başlangıcında alt kademe ile ilgili olan ön öğrenme etkinlikleri zümre öğretmenlerince tespit edilmeli, ilgili konu ve içeriğe yönelik ön öğrenme eksikliklerini giderici içerik ders yılı başında zümre toplantılarında karara bağlanarak uygulanmalıdır.
3. Eğitim ve öğretim süreçlerinde Türkçemizin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
4. Öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
5. Araştırma, sorgulama ve gözlem gibi bilimsel faaliyetler, disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanmalı ve işletilmelidir.
6. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; "Çocuk Olarak Haklarımla Varım", "Hayatımda Eşitlik ve Adalet", "Etkin Bir Vatandaşım", "Hayatımda Demokrasi" öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Öğrenme alanlarının işleniş sırası ve öğrenme alanlarına ayrılan süre, öğretim programında belirlenmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenleri öğrenci düzeylerini ve çevresel şartları dikkate alarak planlamalarını yapmalıdır.
7. Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler (Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerlerimiz, Okuryazarlık Becerileri), öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir.
8. Programda yer alan öğrenme- öğretme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koştan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, ders içeriği ile uyumlu bütünleşik becerilere yer verilerek kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi işlenirken katılım odaklı ve iş birliğine dayalı öğretim yöntemlerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Öğrenme- öğretme yaşantılarında verilen cümlelerde yeterlilik kipi ile oluşturulan yüklem seçeneği dahilindeki etkinlikleri belirtmektedir. Uygulama sürecinde bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.
9. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme profilleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlarda çalışan öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.
10. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, yakın ya da uzak çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden yararlanılmalıdır.
11. Farklılaştırma kapsamında zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer verilen uygulamalara ders kitaplarında yer verilmez. Ancak materyal hazırlayıcılar tarafından her temaya yönelik e- içerik hazırlanır. Farklılaştırma kapsamındaki tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve uygulanır.

1.2.1. Programlar Arası Bileşenler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri)

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda sosyal-duygusal beceriler işe koşularak öğrencilerin insan haklarına saygı duymaları ve demokrasi kültürünü içselleştirmeleri beklenmektedir. Bu amaçla programda; iş birliği, kendini tanıma (öz farkındalık), kendine uyarılama (öz yansıtma), iletişim, sosyal farkındalık, esneklik, sorumlu karar verme becerisi gibi sosyal-duygusal öğrenmeyi ve gelişmeyi destekleyen becerilere yer verilmiştir. İlgili becerilerin geliştirilebilmesi için öğrencilerin sosyal etkileşimde bulunabilecekleri öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri katılımcı bir sınıf ortamının desteklenmesi ve derslerin aktif, eğlenceli ve iş birliğine dayalı öğretim yöntemleri çerçevesinde yapılandırılması gerekmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı ile kendisini ve yaşadığı dünyayı önemseyen, yaşadığı çevreye, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunmak için istekli, etkin vatandaşlar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu program ile öğrencilerin değerleri içselleştirmiş, yetkin ve erdemli bireyler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, merhamet, mahremiyet, mütevazılık, özgürlük, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir. Söz konusu değerler uygun içerikler, materyal ve yöntemlerle desteklenerek dersle bütünleştirilmelidir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda; öğrencilerin bilgi teknolojilerinde ve yaşam koşullarında meydana gelen değişimlere ayak uydurabilmeleri bağlamında ihtiyaç duyacakları becerilerin geliştirilmesi amacı güdülmektedir. Bu amaçla öğrencilerin insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi dersine ait içerikleri etkili bir şekilde öğrenebilmeleri ve öğrendiklerini gerçek hayatta kullanabilmeleri için okuryazarlık becerilerine yer verilmesi oldukça önemlidir. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, görsel okuryazarlık, kültür okuryazarlığı ve vatandaşlık okuryazarlığı becerilerine yer verilmiştir. Söz konusu okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi için öğrencilere öğrenilenleri farklı alanlarda kullanabilecekleri fırsatlar verilmelidir. Bu bağlamda İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan sosyal duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin davranışa dönüştürülmesi ve daha iyi anlaşılması için eleştirel bakma, soru sorma, oyunseverlik gibi eğilimlere de odaklanılmıştır. Eğilimler, kazandırılmak istenen beceri ve değerlerin davranışa dönüşmesinde motivasyon kaynağı olarak İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı açısından oldukça önemli bir yerde durmaktadır.

1.2.2. İçerik Çerçevesi

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı "İçerik Çerçevesi" bölümünde öğrencilere öğrenme alanları kapsamında öğretilecek konulara yer verilmiştir. Program; "Çocuk Olarak Haklarımla Varım", "Hayatımda Eşitlik ve Adalet", "Etkin Bir Vatandaşım" ile "Hayatımda Demokrasi" olmak üzere dört (4) öğrenme alanı bağlamında kurgulanmıştır.

İçerik çerçevesi oluşturulurken çocuk olmaktan etkin vatandaş olmaya uzanan bir yelpazede adalet ve eşitliği benimsemiş, haklarının ve sorumluluklarının farkında olan bireyler yetiştirmek amacına odaklanılmıştır. Bu bağlamda:

- "Çocuk Olarak Haklarımla Varım" öğrenme alanında öğrencilerden çocuk olmanın özelliklerini anlamaları ve çocuk olmanın güzel yanlarını keşfetmeleri, çocuk haklarına duyulan ihtiyacı kavramaları ve çocuk hakları ile ilgili bilgi sahibi olmaları, insan olmaktan doğan temel insan hak ve özgürlüklerini fark etmeleri beklenmektedir.
- "Hayatımda Eşitlik ve Adalet" öğrenme alanında öğrencilerin eşitlik kavramını anlayabilmeleri, eşitlik ve adalet ilişkisini fark ederek fırsat eşitliğini yorumlayabilmeleri beklenmektedir.
- "Etkin Bir Vatandaşım" öğrenme alanında öğrencilerin etkin bir vatandaş olarak, haklarının, özgürlüklerinin ve sorumluluklarının farkına varmaları, yardımlaşma bilincine sahip olmaları ve dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikler hakkında bilgi edinmeleri amaçlanmaktadır.
- "Hayatımda Demokrasi" öğrenme alanında ise öğrencilerin kendilerini ve yakın çevrelerini ilgilendiren konularda ortak karar alabilme, karar alma süreçlerinde kendi fikrini savunabilme gibi eylemler hakkında deneyim kazanmaları ve seçme ve seçilme hakkından hareketle demokratik katılımın önemi ile ilgili farkındalık sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, gerçek hayattan hareketle dersler arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; öğrenme çıktıları, öğrenci seviyesine uygun kavramsal beceriler ve alan becerileri, bu becerilerle ilişkili olan okuryazarlık becerileri, üst

düzy düşünme becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilimler ve değerlerin bütüncül bir biçimde ele alınması ile yapılandırılmıştır. Öğrenme çıktıları ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak öğrenme- öğretme yaşantıları oluşturulmuştur.

1.2.3. Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrencilerin öğrenme süreci içerisindeki gelişimlerinin izlenmesi amacıyla biçimlendirici değerlendirme esas alınarak yapılandırılmıştır. Öğrenme sürecinin başında önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi amacıyla ön değerlendirme uygulamalarına yer verilmiş, öğrenme sürecinin değerlendirilmesi amacı ile de farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılarak öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi amaçlanmıştır. Beceriler ve programlar arası bileşenlerin etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi için programda "Öğrenme Kanıtları"na yer verilmiştir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme araçları kullanılırken öğrenmeleri, öğrenme çıktısına esas olan alan becerileri veya kavramsal beceriler ve elbette programlar arası bileşenlerin sınırları dikkate alınmalıdır. Bütüncül yaklaşıma uygun olacak şekilde öğrencilerin farklı özelliklerini ortaya koyabilecekleri, süreç odaklı değerlendirme araçları kullanılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürecinde öğrencilerin gelişimlerinin farklı olabileceği gözden kaçırılmamalı, her öğrenciden her alanda aynı ilerlemeyi göstermesi beklenmemelidir. Öğrencilerin farklı beceri alanlarında farklı düzeylerde gelişim gösterebileceği düşünülerek öğrenme süreci bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu amaçla programda öğrenme sürecini izlemeye fırsat verebilecek biçimlendirici ölçme araçlarına yer verilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrenme çıktılarının özelliklerine uygun olarak performans değerlendirmeye yönelik bireysel veya grupta yürütülebilecek görevler ve bu performansların ölçülebilmesi amacıyla dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri, gözlem formları, çalışma yapıtları, öz değerlendirme formları, grup değerlendirme formları, tanılayıcı dallanmış ağaç, akran değerlendirme formları gibi farklı ölçme araçlarına yer verilebilir.

1.2.4. Öğrenme- Öğretme Yaşantıları

Öğrenme- öğretme yaşantıları; alana özgü beceriler, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, değerler ve eğilimler gibi temel bileşenlerin içerik çerçevesiyle bütünleştirilerek öğrenme deneyim ve etkinliklerine dönüştürülen kısım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenme- öğretme yaşantıları düzenlenirken öncelikle öğrencilerin işlenecek konuya ilişkin ön bilgilerini ifade eden temel kabullerin dikkate alınması ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin gözden geçirilmesi amacıyla ön değerlendirmenin yapılması önem arz etmektedir. Öğrencilerin sahip olduğu deneyimlerinin güncel hayata ait kavram ve süreçlerle ilişkilendirilmesi adına köprü kurma etkinliğiyle dersin ana kısmına geçiş yapmak gerekmektedir. Köprü kurma ile ilgili süreçler gerçekleştirilirken ön öğrenmeler ve gerçek hayat ile ilişki kurulmasının yanında, bu derse ait alan becerileri arasında da bir bağlantı kurulması noktası gözden kaçırılmamalıdır.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın hedeflediği sorgulayan, eleştirel düşünen, üst düzey düşünme becerilerine sahip, kendini düzenleme (öz düzenleme) ve planlama becerileri ile ahlaki değerleri gelişmiş, duyarlı, kendini iyi tanıyan ve öz güvenli bireyler olarak yetiştirilmesi adına öğrencilerin merkeze alındığı, ilgi, istek ve ihtiyaçlarının temel hareket noktası olarak görüldüğü aktif birer katılımcı olmalarını destekleyecek bir anlayış geliştirilmelidir. Bu anlayış doğrultusunda öğretmenlerden öğrencilere bilgiye ulaşma, kullanma ve sorgulama süreçlerinde rehberlik etmeleri, öğrencileri derse katılım ve düşüncelerini paylaşma konusunda teşvik etmeleri, nitelikli ve fırsat eşitliğinin ön planda olduğu bir öğrenme ortamı düzenlemeleri ve sınıfta paylaşımcı bir rol üstlenmeleri beklenmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'na ait tüm beceri ve içerik çerçevesi incelendiğinde, ilgili konu ve becerilerin bahsi geçen üretken öğrenci profilini desteklemek adına tümevarımsal bir öğretimsel bakış açısı gözetilmelidir. Öğrencilerin tümevarımsal sorgulama sürecini deneyimlemeleri için öğretmenin birtakım örnek ve ipuçları verme yoluyla öğrencilerinin ilgili içerik ve becerilere ulaşmalarını destekleyen bir öğretim modelini benimsemesi gerekmektedir. Bu noktada iş birliğine dayalı çalışmalar, yaratıcı drama, beyin fırtınası, örnek olay, soru-cevap ve tartışma gibi yöntem tekniklerle zenginleştirilmiş bir süreç takip edilmelidir. Kullanılacak öğretim materyallerinin belirlenmesi bağlamında öğrencilerin ihtiyaçları gözetilerek gerektiğinde işitsel, görsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli materyaller kullanılmalıdır. Öğretim materyallerinin gerçek hayatta kendine yer bulan belge, bilgi, doküman, hatıra, çizgi roman, gazete haberi, hikâye kitabı gibi araçlar kapsamında belirlenmesi ve kullanımı diğer bir

önemli husustur.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'na ilişkin öğrenme- öğretme yaşantılarında gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus ise değerlerin içerik çerçevesine uygun olacak bir biçimde bütünleştirilmesidir. Öğrencilerin değerleri içselleştirebilmeleri adına değerlere uygun davranış geliştirebilecekleri yaşantılar oluşturulması oldukça önemlidir. Bu bağlamda değerlere dayalı katılımcı sınıf ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların okul kültürü ile desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca uygun görülen durumlarda değer açıklama, değer analizi, eylem yolu ile öğrenme gibi farklı değer öğretimi yaklaşımları da kullanılmalıdır. Değerlere uygun yaşantıların gözlemlenebilmesi ve deneyimlenebilmesi adına sınıf ve okul dışı öğrenme ortamlarından da yararlanılması sürece katkı sağlayacaktır.

1.2.5. Farklılaştırma

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı kapsamında iki temel farklılaştırma süreci gerçekleştirilmelidir. Bu noktada, öğrenme- öğretme yaşantıları ve içerik çerçevesinin öğrencilerin gereksinim ve özellikleri bağlamında zenginleştirilmesi ya da desteklenmesi söz konusudur. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması kapsamında farklılaştırma etkinliklerine ilişkin olarak farklı yetenek, beceri ve özelliklere sahip öğrencilere yönelik zenginleştirme etkinliklerinden bahsetmek mümkündür. Zenginleştirilmiş öğrenme- öğretme yaşantılarının hazırlanmasında proje tabanlı öğretim, okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı, okul dışı paydaşlarla iletişim gibi farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Zenginleştirme etkinlikleri kapsamında öğrencilerin kendi özgün fikir ve ürünlerini ortaya çıkarmalarını destekleyecek etkinlikler yapılabilir. Öğrenciler kendi ürünlerini geliştirmeleri bağlamında dijital içerik üretimi, karikatür çizme, röportaj yapma, anı ve kısa öykü yazma gibi etkinliklerle desteklenmelidir.

Öğrenme- öğretme yaşantılarında desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler için yapılacak olan destekleme etkinlikleri ise kullanılan materyallerin daha sade ve yalın bir biçimde hazırlanmasını olduğu kadar öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda seçilecek materyallerin de geliştirilmesi ya da sınıf ortamına getirilmesi gibi süreçleri de kapsamaktadır. Bu kapsamda kullanımı basit kavram haritaları, hikâye kartları, kuklalar, posterler, el çizimi veya dijital baskı resimler ve boyama sayfaları kullanılabilir. Seçilen materyaller gerektiğinde aynı kalmakla beraber, öğretmenler tarafından daha somut öğrenme deneyimlerini desteklemek adına farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanması şeklinde yürütülebilir. Bu anlamda, öğretmenler öğrencilerin öğrenme stilleri bağlamında da farklı yöntem ve teknikleri kullanabilecektir. Özellikle öğrenme- öğretme yaşantılarının basit ve yalın bir biçimde düzenlenmesi kapsamındaki destekleme etkinlikleri için pandomim ve dramatizasyon, eğitsel oyunlar, bireysel öğrenci çalışması, gösterip anlatma, örnek olay sunumu, hikâye anlatımı gibi öğretim tekniklerinden yararlanılabilir. Farklılaştırma uygulamaları, süreç veya ürün bağlamında gerçekleştirilmeye açıktır.

1.3. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRENME ALANLARI, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

ÖĞRENME ALANLARI		Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1.	Çocuk Olarak Haklarımla Varım	3	16	22
2.	Hayatımda Eşitlik ve Adalet	3	16	22
3.	Etkin Bir Vatandaşım	4	20	28
4.	Hayatımda Demokrasi	3	16	22
Okul Temelli Planlama*		-	4	6
TOPLAM		13	72	100

* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

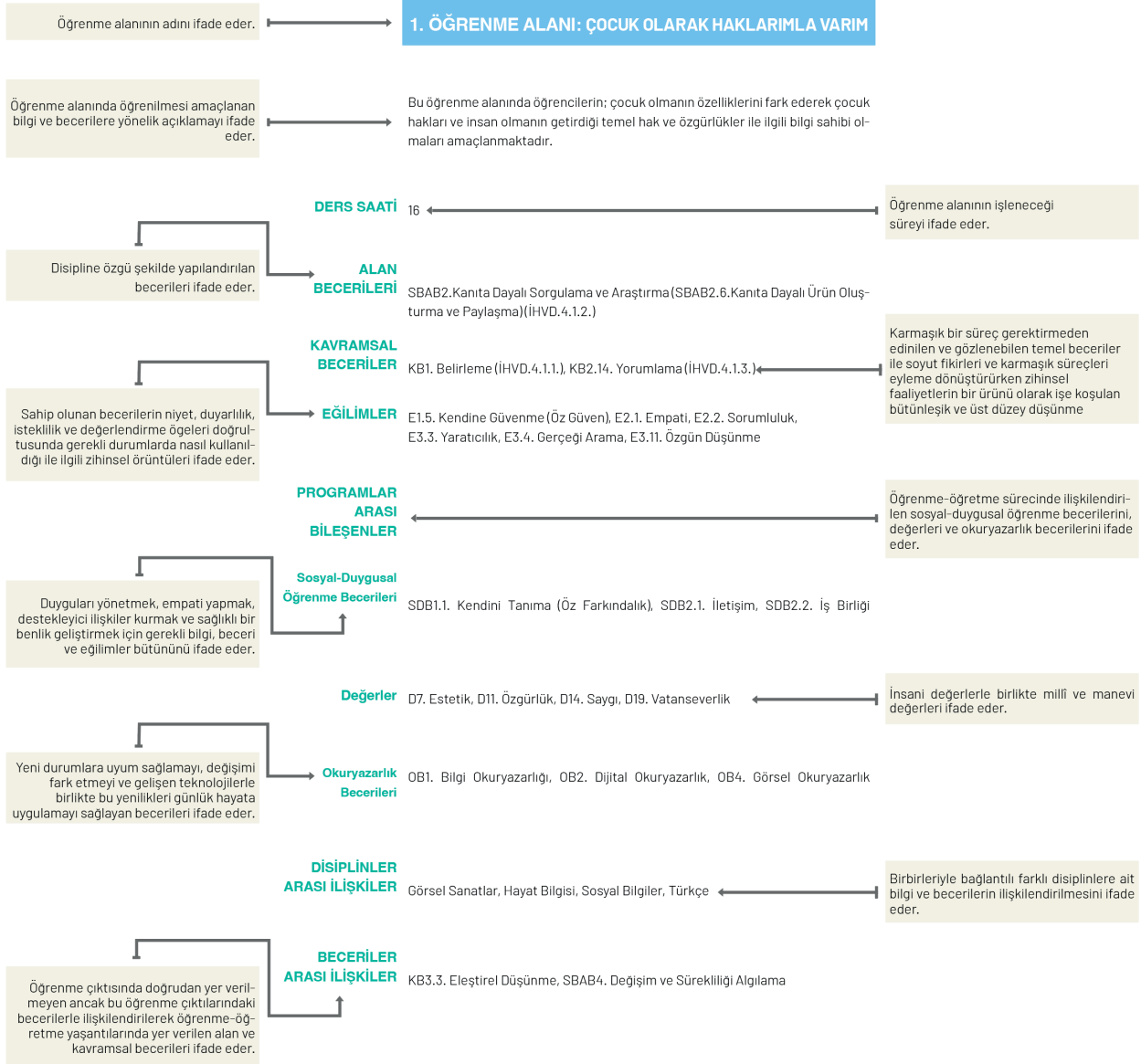
1.4. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

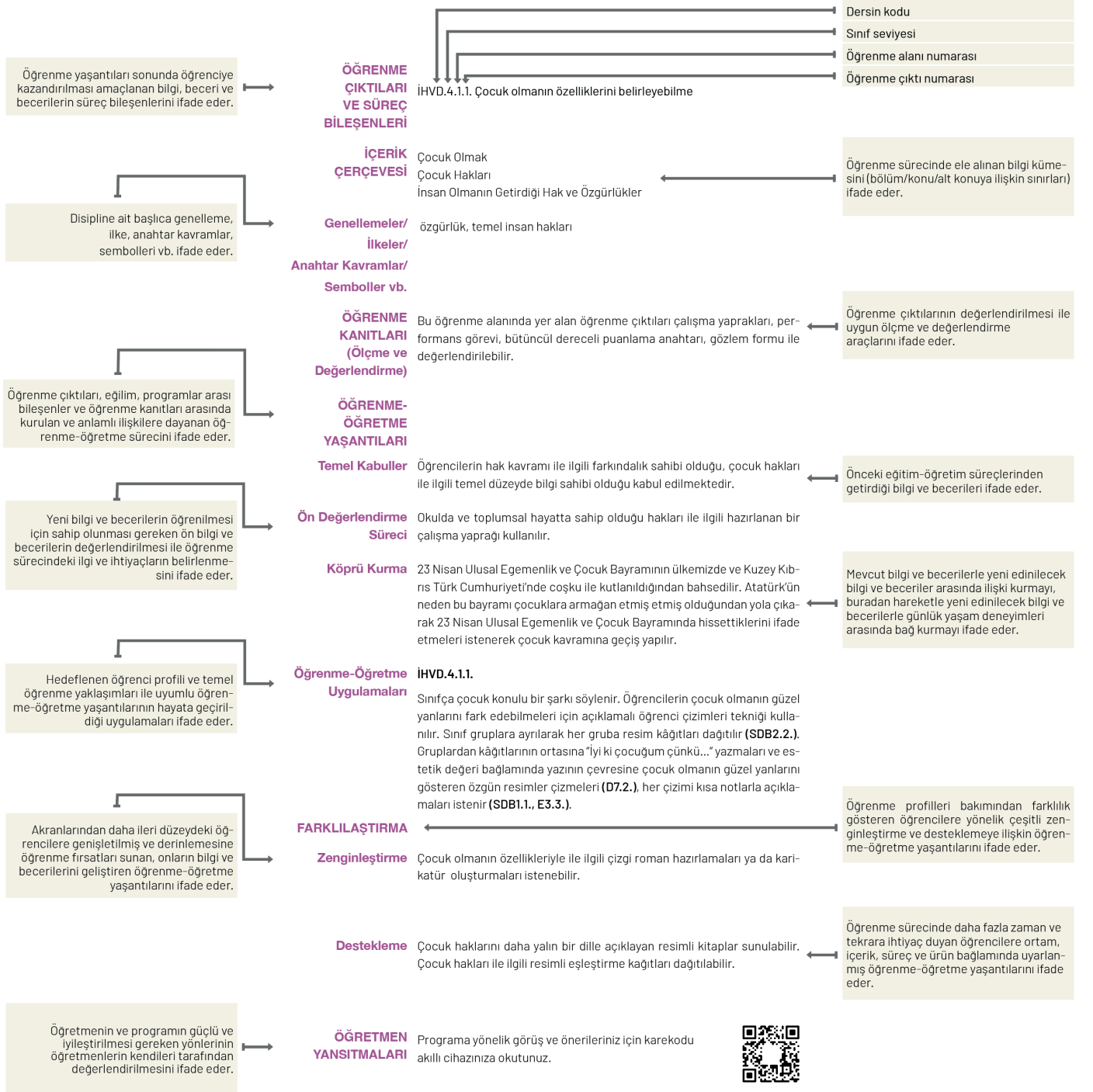
DERS KİTABI	FORMA SAYISI*	KİTAP EBADI
İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi	8-10	19,5 cm x 27,5 cm

* Forma sayıları alt ve üst sınır olarak belirlenmiştir.

1.5. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin bulunduğu programlar arası bileşenler, öğrenme alanının kazandırılması amaçlanan beceri, tutum ve davranışların yazıldığı öğrenme çıktıları, öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarının bulunduğu öğrenme kanıtları (ölçme ve değerlendirme), öğrenme alanındaki konu başlıklarının yer aldığı içerik çerçevesi, öğrenme çıktısına uygun strateji, yöntem ve tekniğin belirlendiği öğrenme- öğretme yaşantıları, öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak belirlenen alternatif öğrenme uygulamalarının yer aldığı farklılaştırma bölümlerinden oluşmaktadır.

2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ALANLARI (4.SINIF)

1.ÖĞRENME ALANI: ÇOCUK OLARAK HAKLARIMLA VARIM

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; çocuk olmanın özelliklerini fark ederek çocuk hakları ve insan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükler ile ilgili bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ

SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.6. Kanıta Dayalı Ürün Oluşturma ve Paylaşma) (İHVD.4.1.2.)

KAVRAMSAL BECERİLER

KB1. Belirleme (İHVD.4.1.1.), KB2.14. Yorumlama (İHVD.4.1.3.)

EĞİLİMLER

E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler

D7. Estetik, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.3. Eleştirel Düşünme, SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.1.1. Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme

İHVD.4.1.2. Çocuk haklarıyla ilgili kanıta dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşabilme

- Verilen kanıtlara dayanarak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma sebeplerini tespit eder.
- Tespitleri bağlamında kendi çocuk hakları sözleşmesini oluşturur.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin maddelerini sözlü veya görsel olarak yeniden ifade eder.

İHVD.4.1.3. İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükleri yorumlayabilme

- İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükleri örnekler üzerinden inceler.
- İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükleri bağlamdan kopmadan yazılı veya sözlü olarak ifade eder.
- İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlükleri kendi cümleleri ile ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Çocuk Olmak
Çocuk Hakları
İnsan Olmanın Getirdiği Hak ve Özgürlükler

Anahtar Kavramlar özgürlük, temel insan hakları

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve
Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları çalışma yaprakları, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME- ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin hak kavramı ile ilgili farkındalık sahibi olduğu, çocuk hakları ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Okulda ve toplumsal hayatta sahip olduğu hakları ile ilgili hazırlanan bir çalışma yaprağı kullanılır.
Çocuk haklarını içeren bir çalışma yaprağı kullanılır.

Köprü Kurma

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının ülkemizde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde coşku ile kutlandığından bahsedilir. Atatürk'ün neden bu bayramı çocuklara armağan etmiş etmiş olduğundan yola çıkarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında hissettiklerini ifade etmeleri istenerek çocuk kavramına geçiş yapılır.

Çocuk hakları ile ilgili kısa bir şiir paylaşarak öğrencilerin konu ile ilgili duygu ve düşünceleri alınır. Öğrencilerden günlük hayatlarında hangi çocuk haklarından yararlandıklarıyla ilgili örnekler vermeleri istenir.

"Haklar yalnızca çocuklar için mi geçerlidir?" sorusundan yola çıkılarak tartışma ortamı yaratılır.

Öğrenme- Öğretme Uygulamaları

İHVD.4.1.1.

Sınıfça çocuk konulu bir şarkı söylenir. Öğrencilerin çocuk olmanın güzel yanlarını fark edebilmeleri için açıklamalı öğrenci çizimleri tekniği kullanılır. Sınıf gruplara ayrılarak her gruba resim kâğıtları dağıtılır (**SDB2.2.**). Gruplardan kâğıtlarının ortasına "İyi ki çocuğum

çünkü...” yazmaları ve estetik değeri bağlamında yazının çevresine çocuk olmanın güzel yanlarını gösteren özgün resimler çizmeleri **(D7.2.)**, her çizimi kısa notlarla açıklamaları istenir **(SDB1.1., E3.3.)**. Öğrencilere çocukluk kavramı açıklanır. Öğretmen öncelikle kendi çocukluk dönemindeki olaylardan örnekler vererek öğrencileri kendi hayatlarındaki gelişim dönemleri ile ilgili düşünmeye teşvik eder. Öğrencilerden kendi hayatlarındaki belli başlı olayları gösteren zaman çizelgeleri oluşturmaları istenir **(SBAB4.)**.

Bu süreçte öğretmen tarafından bir zaman çizelgesi formatı oluşturulabileceği gibi öğrenciler kendi zaman çizelgelerini istedikleri formatta da oluşturabilir **(E2.2., E3.11.)**. Oluşturulan zaman çizelgeleri sınıfta sunulur. Öğretmen tarafından hayatımızda pek çok değişiklik olduğu, bir çocuk olarak becerilerinin ve yeteneklerinin günden güne geliştiği vurgulanır. Buradan yola çıkarak öğrencilerin yakın çevresine (aile, sınıf, okul, arkadaşlar, doğadaki canlılar) ve ülkesine sağlayabilecekleri katkıları belirlemeleri sağlanır **(D19.3.)**. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na değinilir. Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerinden yola çıkılarak Atatürk'ün çocuklara verdiği değer hakkında konuşulur. Bu aşamada yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan yararlanılır **(OB1., OB2., OB4.)**. Değerlendirme aşamasında çocuk olmanın özellikleriyle ilgili çalışma yaprakları kullanılabilir.

İHVD.4.1.2.

Görsel veya dijital kanıtlar sunularak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma nedenlerine yönelik bir tartışma ortamı sağlanır **(OB2., OB4.)**. “Çocukların mutlu, sağlıklı ve güvenli bir hayat sürdürbilmeleri için nelere ihtiyaçları olabilir?”, “Çocukların bu ihtiyaçlarının karşılanmasından kimler sorumludur?” gibi sorular doğrultusunda beyin fırtınası yaptırılır **(KB3.3., E3.4.)**.

Sınıf tartışmasıyla ortaya çıkan cevaplar üzerine konuşulur **(SDB2.1.)** ve her öğrenciden kendi çocuk hakları sözleşmesini hazırlaması istenir. Sözleşmeyi hazırlarken her bireyin değerli olduğunu göz önünde bulundurmaları beklenir **(D14.1)**. Öğrencilerden hazırladıkları sözleşmeleri sunmaları ve yazdıkları maddelerin gerekçelerini açıklamaları istenir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk dostu kopyaları dağıtılır ve öğrencilerin kendi yaptıkları sözleşmelerle Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları tespit etmeleri sağlanır **(E3.4., KB3.3.)**.

Öğretmen tarafından 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'ne değinilerek çocuk haklarının önemi vurgulanır. Öğrencilerden çocuk haklarına yönelik ulaştıkları çıkarımlar doğrultusunda performans görevi olarak hikâye, resim, afiş veya benzeri bir ürün ortaya koymaları beklenir **(E3.3.)**. Oluşturulan ürünler bütüncül dereceli puanlama anahtarıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.1.3.

Yaşama hakkı, sağlık hakkı, eşitlik hakkı, seyahat hakkı, eğitim hakkı, dinlenme ve serbest zaman hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünü içeren temel hak ve özgürlüklerimize ilişkin görseller öğretmen tarafından hazırlanarak bir kutu içinde sınıfa getirilir. Öğrencilerden kutunun içine bakmadan bir görsel seçmeleri ve bu görselin ne anlattığı hakkında kısa bir konuşma yapmaları istenir **(E1.5., SDB2.1.)**. Temel hak ve özgürlüklerimiz ile ilgili sınıfa getirilen görseller öğretmen tarafından açıklanır. Öğrencilere temel hak ve özgürlüklerimizi anlatan bir metin verilir. Metin 5N1K soruları ile incelenir. Metindeki durumların hangi temel hak ve özgürlüklerimiz ile ilgili olduğu öğrenciler tarafından tespit edilir. Metinde yer alan durumlar üzerinde tartışılarak özgürlüğün anlamı ve kişisel özgürlüklerin sınırlarının başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde belirlenmesi gerektiği üzerinde durulur **(D11.3., E2.1.)**. İnsan hak ve özgürlüklerinin korunması ve güçlendirilmesi için çalışan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumuna, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına değinilir.

Öğrenciler ikiye bölünür. Gruplardan kendi aralarında tartışarak sınıfta ve okulda sahip olunan hak ve özgürlüklerden oluşan bir liste hazırlamaları istenir (**E2.2.**). İki farklı grup bir araya getirilerek oluşturdukları listeyi birbirleriyle paylaşmaları sağlanır. Bu listelere ilişkin tartışma ve değerlendirme sürecinin ardından belirlenen benzer hak ve özgürlükler gözden geçirilip sadeleştirilerek ortak bir liste oluşturulur (**SDB2.2.**). Hazırlanan listeden yola çıkılarak hak ve özgürlüklerimize ilişkin öğrenci çalışmalarının sergilendiği sınıf panosu oluşturulabilir (**E3.3.**).

İnsan olmanın getirdiği temel hak ve özgürlüklere dair hikâye, konuşma metni vb. yazmaları istenir. Yazılan metinler sınıfta sunulur. Değerlendirme aşamasında çalışma yaprakları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Çocuk olmanın özellikleriyle ilgili çizgi roman hazırlamaları ya da karikatür oluşturmaları istenebilir.

"Kültürümüzde Çocuk Olmanın Önemi" başlıklı bir araştırma yapmaları istenebilir.

Eğitim, sağlık, beslenme, barınma gibi temel haklarından yararlanamayan, göç etmek durumunda kaldığı için sorunlar yaşayan çocuklar ile ilgili "Dijital Dünya Çocuk Hakları Haritası" oluşturmaları istenebilir.

Konuyla ilgili kamu spotu hazırlamaları istenebilir. Kamu spotlarını kısa bir film ya da daha basit düzeyde bir kayıt şeklinde oluşturmaları beklenebilir.

İnsan Hakları Günü ile ilgili poster, afiş çalışması yapmaları istenebilir.

Destekleme Çocuk olmanın özellikleri ile ilgili görseller kullanılabilir. Bu görseller üzerinden çocuk olmanın özellikleriyle ilgili konuşulabilir.

Çocuk haklarını daha yalın bir dille açıklayan resimli kitaplar sunulabilir.

İnsan hakları ile ilgili resimli eşleştirme kağıtları dağıtılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMDA EŞİTLİK VE ADALET

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; eşitlik kavramını anlamaları, eşitlik ile adalet ve adil olma kavramları arasında bağ kurarak eşitliğin her zaman adil olmak anlamına gelmediği hususunda çıkarım yapmaları, fırsat eşitliğinin önemine ilişkin yakın çevrelerinden örnekler vererek değerlendirmede bulunmaları beklenir.

DERS SAATİ 16

**ALAN
BECERİLERİ** -

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.8. Sorgulama (İHVD.4.2.1., KB2.14. Yorumlama (İHVD.4.2.2., İHVD.4.2.3.)

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Soru S, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1 Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D12. Sabır, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Hayat Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB3.2. Problem Çözme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.2.1. Eşitlik kavramının anlamını sorgulayabilme

- a) Eşitlik kavramı ile ilgili merak ettiklerini tanımlar.
- b) Eşitlik kavramı hakkında sorular sorar (5N1K).
- c) Eşitlik hakkında farklı kaynaklardan bilgi toplar.
- ç) Eşitlik hakkında edindiği bilgilerin doğruluğunu kontrol eder.
- d) Eşitlik hakkında topladığı bilgiler üzerinden çıkarım yapar.

İHVD.4.2.2. Adalet ve eşitlik arasındaki ilişkiyi yorumlayabilme

- a) Adalet ve eşitlik kavramları arasındaki ilişkiyi inceler.
- b) Adalet ve eşitlik kavramları arasındaki ilişkiyi bağlamdan kopmadan, sözlü veya görsel olarak ifade eder.
- c) Adalet ve eşitlik kavramlarını kendi hayatından örnekler vererek ifade eder.

İHVD.4.2.3. Fırsat eşitliğinin anlamını yorumlayabilme

- a) Fırsat eşitliğine ilişkin durumları inceler.
- b) Fırsat eşitliğinin önemini sözlü, yazılı veya görsel olarak ifade eder.
- c) Fırsat eşitliği ile ilgili yakın çevresinden örnekler verir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Eşitlik
Adalet ve Eşitlik
Fırsat Eşitliği

Anahtar Kavramlar

adalet, eşitlik, fırsat eşitliği

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları kontrol listesi, performans görevi, bütüncül puanlama anahtarı, gözlem formu ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME- ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin matematikte eşit kavramının anlamını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğretmen tarafından tahtaya büyük bir “=” işareti yapılır. Bu işaretin öğrencilere ne çağrıştırdığı sorulur. Cevaplar işaretin çevresine yazılır.

Köprü Kurma

Öğrencilere “Matematikteki eşitlik kavramı ile günlük hayatımızda kullandığımız eşitlik kavramı arasında nasıl bir ilişki olabilir?” sorusu sorularak günlük hayatla ilişki kurulur.

Öğrencilere adil olmayan bir durumu yansıtan karikatürler gösterilir ve yorumlamaları istenir.

Öğrencilere dünyanın çeşitli bölgelerinden su, besin gibi temel ihtiyaçlara ulaşamayan kişilerin durumlarına ait görseller sunulur. Öğrenci görüşleri alınır.

Öğrenme- Öğretme Uygulamaları

İHVD.4.2.1.

Öğrencilere iki farklı etkinlik verilir. İlk etkinlikte öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptan eşit zorluk düzeyinde olan benzer görevleri (yapboz, bulmaca, sudoku gibi oyunlardan bir tanesi) eşit sürede tamamlamaları istenir (E2.5.). Süre bitiminde görevlerini bitirebilen ve bitiremeyen gruplar belirlenir. İkinci etkinlik için önceki aşamada seçilen aynı türde bir görev (yapboz, bulmaca, sudoku gibi oyunlardan bir tanesi) bu kez gruplara farklı süreler ta-

nınarak verilir (**E2.2.**). Gruplara ayrılan sürenin sonunda görevini bitirebilen ve bitiremeyen gruplar belirlenir (**SDB2.2.**). Etkinlik tamamlandıktan sonra öğrencilerin etkinlik sürecinde ve sonucunda neler hissettiklerini açıkça ifade etmeleri sağlanır (**D6.2., SDB1.1.**). Öğrencilere “Eşitlik deyince aklınıza neler gelmektedir?”, “Hangi etkinlikte eşitliğin sağlandığını düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin eşitlik kavramı ile ilgili merak ettiklerini tanımlamaları (**E1.1., E3.8.**), eşitlik kavramı üzerine düşünmeleri ve fikirlerini birbirleriyle paylaşarak sosyal farkındalık edinmeleri sağlanır (**SDB2.3.**).

Öğrencilerden eşitlik kavramı ile ilgili merak ettikleri soruları 5N 1K soruları olacak biçimde defterlerine yazmaları istenir (**E3.8.**). Öğrenciler sırayla hazırladıkları soruları paylaşırlar. Ortak olan sorular tahtaya yazılır.

Ortak sorular belirlendikten sonra öğrencilere “Bu etkinlikte eşitlik sağlanması için neler yapılabilir?” sorusu yöneltilerek (**E3.10.**) öğrencilerden eşitliği sağlamak için çözüm önerileri üretmeleri istenir (**KB3.2., SDB3.2.**). Çözüm önerilerinin sunulmasının ardından öğrencilere eşitlik ile ilgili karikatür, fotoğraf vb. görsel kaynaklar sunulur (**OB4.**). Bu kaynaklar üzerinden eşitlikle ilgili ön bilgi edinmeleri sağlandıktan sonra öğrencilerden eşitlik kavramı hakkında daha önce belirledikleri soruların cevaplarını araştırmaları istenir.

Öğrencilerin araştırmalardan elde ettikleri bilgilerin doğruluğu üzerine bir sınıf tartışması başlatılır. Doğruluğu sınıfça kabul edilen bilgiler tahtaya yazılır.

Tahtaya yazılan bilgiler bağlamında eşitliğin ne anlama geldiği ile ilgili bir sınıf tartışması başlatılır (**SDB2.1.**). Eşitliğin aynı zamanda temel bir insan hakkı olduğu, tüm insanların özgür ve eşit haklara sahip olarak doğduğu, haklar bakımından ayırım gözetilemeyeceği sonucuna ulaşmaları sağlanır. Değerlendirme sürecinde flaş kart tekniği kullanılarak öğrencilerin eşitliğin olduğu ve olmadığı durumları tespit etmeleri ve bunları doğru bir şekilde sınıflandırmaları istenir. Öğrencilerin oluşturduğu sınıflamalar kontrol listesi aracılığıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.2.2.

Öğrencilere eşit imkânların sunulduğu ancak adil olmayan bir durumu yansıtan hikâye okunur veya animasyon izletilir. Hikâye veya animasyon belli bir noktada durdurulur. Öğrencilerden gruplara ayrılarak hikâyenin veya animasyonun eksik kalan kısmını tamamlamaları (**E1.1., SDB2.2.**) ve canlandırmaları istenir (**E3.3.**). Tamamlanan hikâye veya animasyon üzerinden “Sizce karakterlerin sahip olduğu koşullar eşit miydi?”, “Sizce adalet sağlandı mı?” gibi sorularla sınıf tartışması başlatılır (**E3.5.**). Sınıf tartışması sırasında söz almak isteyen öğrencilerin düşünce, duygu ve davranışlarında kontrollü olmaları (**D12.2.**) ve arkadaşlarını dinleyerek onların sözleri bittikten sonra tartışmaya katkı sağlamaları gerektiği (**D14.1.**) üzerinde durulur. Böylece sabır değerine vurgu yapılır. Tartışma esnasında bir önceki öğrenme çıktısı kapsamında yaptırılan ikinci grup çalışması hatırlatılabilir. Tartışma sırasında öğrencilere eşitlik ve adalet arasındaki ilişkiyi yansıtan Türk halk hikâyelerinden örnekler, Türk kültüründen anılar, deyimler, atasözleri veya görsel kaynaklar sunulur (**D1.2., OB1., OB4.**).

Tartışmalardan sonra grup çalışmasına dayalı olarak performans görevi verilir (**SDB2.2.**). Her gruptan adalet ve eşitlik kavramlarına yönelik inceledikleri görsel ve yazılı kaynakların ana fikri ile ilgili poster veya afiş hazırlamaları (**OB4.**) ya da kavram karikatürü, slogan gibi özgün ürünler oluşturmaları istenir (**E3.3., D7.2.**).

Öğrenciler kendi hayatlarındaki örneklerden yola çıkarak adalet ve eşitlik kavramlarını karşılaştırır (**D1.3.**). Verdikleri örneklerden yola çıkarak eşitlik ve adalet arasındaki ilişkiyi yansıtan bir hikâye yazmaları istenir. Hikâyelerini çizim veya görsellerle destekleyerek bir kitapçık oluşturmaları beklenir. Öğrenciler tarafından oluşturulan ürünler, bütüncül puanlama anahtarı aracılığıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.2.3.

Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup sırayla tahtaya gelir. Grubu oluşturan öğrencilerden çember oluşturmaları istenir ve çemberin orta noktasına bir nesne yerleştirilir. Öğrencilere amacın nesneye birinci olarak ulaşmak olduğu belirtilir (**E2.5**). Bazı öğrencilere nesneye doğru bir adım atmaları bazılarına ise iki adım atmaları söylenir. Bir adım atması istenilen öğrencilere “Geride olmak sizde ne gibi duygular uyandırdı?” (**SDB1.1.**) sorusu yöneltilir. İki adım atması istenilen öğrencilere de “Bir adım atmasına izin verilen arkadaşlarınızın durumu hakkında ne düşündünüz?”, “Siz o durumda olsaydınız ne hissederdiniz?” (**E2.1.**) soruları yöneltilerek empati kurmaları sağlanır (**SDB2.3.**).

Öğretmen tarafından sınıfa getirilen yazılı, görsel veya dijital kaynaklar aracılığıyla öğrencilerin fırsat eşitliği ile ilgili düşünceleri sağlanır (**OB1., OB2., OB4.**). Öğrencilere sunulacak kaynaklar belirlenirken özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeleri de içermesine özen gösterilmelidir. Bu kaynaklardan yola çıkılarak fırsat eşitliği kavramı üzerine konuşulur. Duyarlılık ve adalet değerleri temel alınarak su, barınma, besin gibi temel ihtiyaçlardan yoksun olan, eğitim, sağlık vb. haklardan yararlanamayan bireylerin durumlarına ilişkin öğrenci düzeyine uygun örnek olaylar sunulur (**D5.1.**). Bu örnek olaylarda yer alan olumsuz durumların neler olduğu ve bu durumların yaşanmaması için nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili öğrencilerin fikirleri alınır (**SDB2.1., SDB3.3.**). “Örnek olaylarda fırsat eşitliği göz önünde bulundursaydı nasıl bir değişim olurdu?” sorusu sorularak öğrencilerden yeni durumu yazmaları ve canlandırmaları istenir (**KB3.2., D1.1., D1.2., E2.1.**). Duyarlılık ve adalet değerleri temel alınarak su, barınma, besin gibi temel ihtiyaçlardan yoksun olan, eğitim, sağlık vb. haklardan yararlanamayan bireylerin durumlarına ilişkin öğrenci düzeyine uygun örnek olaylar sunulur. Bu aşamada değer analizi yaklaşımından yararlanılabilir.

Öğrencilerden fırsat eşitliğine yönelik yakın çevrelerinde karşılaştıkları benzer olaylardan örnekler vermeleri istenir. Öğrencilerin verdikleri örneklerin fırsat eşitliğini yansıtıp yansıtmadığına dair sınıf tartışması başlatılır. Bu aşamada görüş geliştirme, köşeleme gibi tekniklerden yararlanılır (**KB3.3., E3.10**). Çalışmalar gözlem formu ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Eşitlik kavramına yönelik bir dijital çizgi roman hazırlamaları istenebilir. Eşitlik ve adalet kavramlarıyla ilişkili durum cümleleri sunularak hangi durumun hangi kavramla ilişkili olduğunu belirlemeleri ve benzer durum cümleleri hazırlamaları istenebilir. Fırsat eşitliğinin önemi ile ilgili çevrim içi ortamda poster hazırlamaları istenebilir. Fırsat eşitliğinin önemini anlatan sloganlar bulmaları ya da broşür hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Eşitlik ve adalet ilişkisini yansıtan ürünler ortaya çıkarmak amacıyla yapıştırma, boyama etkinlikleri uygulanabilir.

Eşitlik ve adalet ile ilgili görselleri uygun ifadeler ile eşleştirmeleri istenebilir.

Fırsat eşitliği ile ilgili öykü yazmak yerine kısa cümleler ile ifade etmeleri istenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ÖĞRENME ALANI: ETKİN BİR VATANDAŞIM

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri yorumlayabilmeleri, dijital vatandaşlığın bir gereği olarak çevrim içi ortamları güvenli kullanabilmeleri, etkin vatandaşlık ile ilgili farkındalık sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 20

**ALAN
BECERİLERİ**

SBAB5. Sosyal Katılım Becerisi (SBAB5.3. Fikir Üretme)(İHVD.4.3.4.)

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB1. Belirleme (İHVD.4.3.2., İHVD.4.3.3.), KB2.14. Yorumlama (İHVD.4.3.1.)

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.9. Şüphe Duyma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D8. Mahremiyet, D9. Merhamet, D11. Özgürlük, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.3.1. Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri yorumlayabilme

- Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri örnekler üzerinden inceler.*
- Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri sözlü, yazılı, görsel vb. şekillerde ifade eder.*
- Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri kendi hayatından örnekler kullanarak yeniden açıklar.*

İHVD.4.3.2. Etkin vatandaş olmanın gerektirdiği sorumlulukları belirleyebilme

İHVD.4.3.3. Dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirleyebilme

İHVD.4.3.4. Etkin bir vatandaş olarak toplumsal yardımlaşma faaliyetleri ile ilgili fikir üretebilme

- Toplumsal yardımlaşma faaliyetlerinin önemini fark eder.*
- Toplumsal yardımlaşma faaliyetlerine ilişkin örnekleri inceler.*
- Toplumsal yardımlaşma faaliyetleriyle ilgili fikir üretir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Vatandaş Olarak Hak ve Özgürlüklerimiz

Etkin Vatandaş Olmak

Dijital Vatandaş Olmak

Etkin Bir Vatandaş Olarak Yardımlaşma

Anahtar Kavramlar

anayasa, dijital vatandaşlık, etkin vatandaş, özgürlük, vatandaş, vergi

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları kontrol listesi, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı, çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME- ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin hak ve özgürlük kavramları ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Temel hak ve özgürlükler ile ilgili örnekler vermeleri istenir.

Köprü Kurma

Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükler ile ilgili gazete haberleri, karikatürler gibi yazılı, görsel veya dijital kaynaklar öğrencilere gösterilerek bu kaynakları yorumlamaları istenir.

“Okuldaki görev ve sorumluluklarımız nelerdir?”, “Başka sorumluluklarımız neler olabilir?” sorularıyla sınıf tartışması başlatılır.

Öğretmen tarafından sosyal etkileşime örnek olabilecek görseller sunularak üzerine konuşulur. Başka hangi alanlarda insanlarla etkileşimde bulunduğumuz kısaca tartışılarak çevrim içi ortamlardaki etkileşim konusuna geçiş yapılır.

“Arkadaşlarınızla yardımlaştığınızda neler hissedersiniz?” sorusu sorulur.

Öğrenme- Öğretme Uygulamaları

İHVD.4.3.1.

Birlikte yaşamak için bir vatana ihtiyacımız olduğu belirtildikten sonra “vatandaş” kavramı tahtaya yazılır. Öğrencilere vatandaş denildiğinde akıllarına neler geldiği sorularak beyin fırtınası yapmaları istenir (**E3.5.**). Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın sağladığı hak ve özgürlükler örnekler üzerinden incelenir (**OB6.**). Bu kapsamda eşitlik ilkesi, haberleşme özgürlüğü, tüketici hakları, dilekçe hakkı, özel hayatın gizliliği ve korunması, seçme ve seçilme hakkı üzerinde durulur. Öğrenciler gruplara ayrılır (**SDB2.2.**). Öğrencilere seviyelerine uygun olarak hakların ihlal edildiği örnek olay ya da durumlar verilir. Verilen durum ya da olayların hangi hakkın ihlal edilmesi ile ilgili olduğunu bulmaları istenir. Bu aşamada pazar yeri tekniğinden faydalanılabilir. “Hakları ihlal edilen bireyler ne yapmalıdır?”, “Sizce bu haklarımız nasıl güvence altına alınmaktadır?” sorularıyla bir tartışma başlatılır (**E1.1.**). Verilen cevaplardan yola çıkılarak yasa ve anayasa kavramları üzerine konuşulur. Öğrencilerin anayasa ile kişisel ve toplumsal haklarımızın korunduğu çıkarımını yapması sağlanır (**D11.3.**).

Gruplardan vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlüklerden birini seçmeleri istenir. Gruplar seçilen hak ve özgürlüklere ilişkin afiş, poster ya da resim çalışması yaparlar (**OB4., E3.11.**). Hazırlanan çalışmalar sınıf panosunda sergilenir. Öğrencilerden panoyu incelemeleri istenir.

Öğrencilerden kendi hayatlarından örneklerden yola çıkarak vatandaşlık hak ve özgürlüklerini yazılı ya da sözlü biçimde açıklamaları istenir (**SDB2.1., E3.3.**). Yapılan çalışmalar, bütüncül dereceli puanlama anahtarıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.2.

Öğretmen tarafından suyu israf etmeyen (**D17.2.**), doğal ve tarihî varlıkları koruyan, çevreyi temiz tutan (**D5.2., D9.3., D18.2.**), sorumluluklarını yerine getiren (**D3.4.**) öğrenci görselleri sınıfa gösterilir. Bu görsellerle iyi bir vatandaş olmak arasında nasıl bir ilişki olabileceği üzerine öğrencilerin konuşması sağlanır (**OB4.**). Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplardan kendi içlerinde fikir alışverişinde bulunarak iyi bir vatandaş olmak için başka nelere dikkat edilmesi gerektiğini listelemeleri ve hazırladıkları listeleri paylaşmaları istenir (**SDB2.2.**). Bu aşamada her öğrenciden “İyi bir vatandaşım çünkü...” cümlesinin devamını kendileri için doldurmaları ve pandomim tekniğinden yararlanarak arkadaşlarına anlatmaları istenir (**E3.3.**). İyi bir vatandaşın sahip olması gereken özelliklere vurgu yapıldıktan sonra iyi bir vatandaşın aynı zamanda etkin bir vatandaş olduğu ve sorumlulukları olduğu belirtilir. Vatandaş olmanın kişilere hangi sorumlulukları yüklediği konusunda örnek olaylardan yararlanılır. Vergi verme, oy kullanma gibi vatandaşlık görevlerini içeren basit düzeydeki örnek olaylar üzerinden etkin vatandaş olmanın sorumlulukları hakkında konuşulur (**OB6., E2.2., D16.2., D19.1.**). Örneğin okulda yapılacak bir seçim öncesinde yaşanan oy kullanma heyecanını ya da vergi ödemenin önemini anlatan konuşmaları içeren bir canlandırma yapılır. Canlandırma metni öğretmen tarafından etkinlik öncesinde öğrencilere sunulur. Öğrencilere hazırlık yapmaları için zaman verilir ve öğrencilerden örnek olayları sınıfta canlandırmaları istenir (**SDB2.1., SDB2.3.**). Öğrencilerin canlandırmalarda yer alan karakterlerin davranışları hakkında sınıf arkadaşlarıyla tartışarak etkin bir vatandaşın görev ve sorumluluklarını belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerden etkin vatandaşın özellikleri hakkında çıkarımlar yapmaları beklenir (**KB3.3., D19.1.**). Öğrenciler, konuyla ilgili hazırlanan çalışma yaprağı ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.3.

Öğrencilerden genel ağda hangi uygulamaları kullandıklarını kâğıtlara yazmaları ve kâğıtları buruşturarak öğretmen tarafından getirilen sepete atmaları istenir. Sepetteki kâğıtlar öğretmen tarafından okunarak kullanım alanlarına (eğitim, sağlık vb.) göre sınıflandırılır. Ardından vatandaşlık haklarımızdan birçoğunu bu ve benzeri uygulamalar aracılığı ile de kullanabileceğimize dikkat çekilir (**OB6.**). Dijital uygulamalardan EBA, e-Okul, e-Devlet, e-Nabız ve CİMER uygulamalarına değinilir. Dijital vatandaşlık kavramı tahtaya yazılır. Öğrencilerden yazılı kavramın çağrıştırdıkları ile ilgili beyin fırtınası yapmaları sağlanır. Gelen cevaplar kavramın çevresine yazılır. Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kavramı açıklanır. İyi bir vatandaşın beklenen davranışların dijital ortamlarda da olması gerektiği vurgulanır (**OB2.**). Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kapsamında dikkat edilmesi gereken durumlara yönelik kısa örnek olaylar sunulur. Örnek olaylarda çevrim içi ortamda kendisinin ve ailesinin kimlik bilgileri (**D2.1.**), iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin korunması, fotoğraf paylaşılması, tanımadığı kişilerle iletişime geçilmemesi, siber zorbalıkla ya da uygunsuz bir içerik ile karşılaştığında aile büyükleri ya da öğretmenlere bilgi verilmesi (**D8.4.**), genel ağda erişilen bilgilerin doğruluğunun kontrol edilmesi, çevrim içi ortamlarda kurulan iletişimlere dikkat edilmesi ve uygun olmayan ifadelerin kullanılmaması, gov ve edu uzantılı sitelerin güvenli siteler olduğuna yönelik içerikler bulunmalıdır (**D8.2.**, **E3.9.**). 5N 1 K soruları aracılığı ile verilen örnek olaylardan yola çıkılarak öğrencilerin dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirlemeleri sağlanır (**SDB3.3.**). Öğrenciler gruplara ayrılır (**SDB2.2.**). Performans görevi olarak öğrencilerden “çevrim içi ortamlarda kendime karşı sorumluluklarım”, “çevrim içi ortamlarda başkalarına karşı sorumluluklarım” başlıklarından birini seçmesi ve grupça tartışarak bu sorumlulukları belirlemeleri istenir (**E2.2.**, **E3.11.**). Bu aşamada tereyağı ekmek tekniğinden yararlanılabilir. Belirlenen sorumluluklardan yola çıkarak grupların konu ile ilgili sunum hazırlamaları ve sınıfta paylaşımları istenir. Hazırlanan sunumlar bütüncül dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.4.

Yardımseverlik değerini içeren örnek olaylar sunularak değer analizi yönteminden yararlanılır. Atasözlerinden ya da kültürümüze ait kısa öykülerden yola çıkılarak öğrencilerin yardımlaşmanın önemini fark etmeleri sağlanır (**D20.2.**).

Yardımlaşma ile ilgili; kitap toplayarak bir kütüphaneye bağışta bulunma, afetlerden etkilenen vatandaşlara destek olmak amacıyla düzenlenen yardım faaliyetlerine katılma gibi sınıfta veya okulda gerçekleştirilebilecek faaliyetlere ilişkin örnekler öğrenciler tarafından incelenir. Dünyadaki yardımlaşma faaliyetlerine Türkiye’nin katkılarından örnekler sunulur. Yardımlaşma kavramı üzerinde öğrencilerin düşünceleri ve fikir belirtmeleri sağlanır. Türkiye’nin millî gelirine oranla dünyada en çok yardım faaliyeti yürüten ülkelerden biri olduğu, yardıma muhtaç birçok insana ev sahipliği yaptığı örneklerle desteklenerek vurgulanır (**OB5.**, **OB6.**, **D20.4.**).

Öğrenciler gruplara ayrılır (**SDB2.2.**). Sorumluluk ve yardımlaşma değerleri kapsamında her gruptan okulda ya da sınıfta uygulayabilecekleri yardım faaliyetleri belirlemeleri istenir (**D16.2.**, **D20.4.**, **E3.3.**). Belirlenen faaliyetler grup içerisinde tartışılır ve grup genelince uygun bulunan bir yardım faaliyetinin nasıl hayata geçirilebileceği üzerinde durulur. Ortaya konulan fikir önerileri doğrultusunda her grup tarafından yardımlaşma faaliyetine yönelik basit düzeyde taslak bir plan yapılır (**E3.6.**). Hazırlanan planlar sınıfta paylaşılır. Süreç, kontrol listesi ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Hak ve özgürlükler ile ilgili bulmaca oluşturmaları istenebilir.
 “İyi bir vatandaş olmak için yapılması gerekenler nelerdir?” sorusu üzerine beyin fırtınası yapıldıktan sonra bu konuda bir tiyatro çalışması yapılabilir.
 Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve bu sorunların çözümleri ile ilgili broşür veya karikatür hazırlamaları istenebilir.
 Dede Korkut hikâyelerini araştırmaları ve bu hikâyelerdeki iyilik ve yardımlaşma ile ilgili örnekleri bulmaları istenebilir.
 Yürütülecek yardım faaliyetinin tanıtımı için çevrim içi ortamlarda broşür, kısa tanıtım filmleri vb. araçlar tasarlanabilir.
- Destekleme** Konuyla ilgili görsellerden oluşan öğrencilerin öğrenme hızına uygun, seviyeye göre düzenlenen çalışma yaprakları kullanılarak hak ve özgürlükler anlatılabilir.
 Etkin vatandaş olmanın gerektirdiği özellikler üzerine basit sorular oluşturmaları ve cevaplandırmaları istenebilir.
 Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve yardım faaliyetleri ile ilgili drama çalışmaları yapılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMDA DEMOKRASİ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; kendini ve yakın çevresini ilgilendiren konularda ortak karar alabilme, ortak karar alma süreçlerinde kendi fikrini savunabilme ve farklı fikirleri müzakere edebilme, seçme ve seçilme hakkından hareketle demokratik katılım ile ilgili farkındalık kazanabilmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ

SBAB5. Sosyal Katılım [SBAB5.2. Grup Dinamiğini Sağlama (İHVD.4.4.1.), SBAB5.3. Fikir Üretme (İHVD.4.4.3.), SBAB5.4. Müzakere Etme (İHVD.4.4.2.)]

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitik Düşünme, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D4. Dostluk, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.1. Karar Verme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.4.1. Grup çalışmalarında karar alma süreçlerine katılarak grup dinamiğini sağlayabilme

- a) Yakın çevresindeki dâhil olduğu grup ile aldığı ortak kararlar doğrultusunda görev paylaşımı yapar.
- b) Dâhil olduğu grupta aldığı görevleri yerine getirerek gruba katkı sağlar.
- c) Dâhil olduğu grupta ekibin diğer üyelerine yardım ederek gruba katkıda bulunur.

İHVD.4.4.2. Grup arkadaşları ile farklı fikirler hakkında müzakere edebilme

- a) Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin kendisinden farklı düşünebileceğini fark eder.
- b) Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin düşüncelerindeki ortaklıkları ve farklılıkları karşılaştırır.
- c) Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşünceleri doğrultusunda ortak amaç üzerinde uzlaşmak için çözüm arar.
- ç) Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak ortak amaca göre kendi görüşünü gözden geçirir.
- d) Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak grubun ortak amaçlarını savunur.

İHVD.4.4.3. Seçme ve seçilme hakkı konusunda fikir üretebilme

- a) Seçme hakkının toplumsal yaşam için önemini fark eder.
- b) Seçme ve seçilme hakkıyla ilgili yakın çevresindeki deneyimleri inceler.
- c) Seçme ve seçilme hakkının yaşantısındaki farklı alanlara uygulanması hususunda fikir üretir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ortak Karar Alma

Farklı Fikirler

Seçme ve Seçilme Hakkı

Anahtar Kavramlar

demokrasi, katılım, seçme ve seçilme hakkı

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları grup değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı veya kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME- ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin sınıf içi katılım süreçleri ile ilgili bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

"Sınıfınız ile ilgili konularda karar alma süreçlerine nasıl katılıyorsunuz?", "Sınıf kurallarını belirlerken nelere dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?" gibi sorularla sorularak sınıf içi karar alma süreçlerine ilişkin deneyim ve düşüncelerini paylaşmaları istenir.

Köprü Kurma

Arkadaşları ile oyun oynayacakları zaman hangi oyunu oynayacaklarına nasıl karar verdikleri sorulur.

"Arkadaşlarınızla hangi oyunu oynayacağınıza nasıl karar veriyorsunuz?" sorusu yöneltilir.

"Oyunlarınızda bir lider seçmeniz gerektiğinde kimin lider olacağına nasıl karar veriyorsunuz?" sorusu yöneltilir.

Öğrenme- Öğretme Uygulamaları

İHVD.4.4.1.

Öğrencilerle bulundukları gruplarda (aile, sınıf, oyun vb.) kendilerine söz hakkı tanınmadığında neler düşünecekleri ve hissedecekleri konusunda bir tartışma başlatılır (**SDB1.3.**). Bu durumun dostluk değerine etkisi üzerinde kısaca durulur (**D4.2.**). Tartışmanın ardından öğrenciler gruplara ayrılır ve her bir grubun sınıftaki birtakım sorumlulukları belirlediği bir etkinlik başlatılır. Sınıf başkanının ve diğer görevlilerin nasıl seçileceği, sınıf ya da okul için gerekli araçların neler olduğu, sınıfta herhangi bir görevin nasıl bir sırayla yerine getirileceği gibi durumlar seçilebilir ve bu durumlarla ilgili roller, sorumluluklar belirlenir (**D16.3.**). Bu etkinlik; oyun, kulüp, proje, aile vb. bir grup üzerinden de oluşturulup uygulanabilir. Öğrencilerin çalışmalarında küçük grupların yönetimine dair fikir edinmeleri ve grupların yönetiminde katılımın önemini yaşayarak fark etmeleri amaçlanır (**E3.6.**). Gruplar içerisinde belirlenen ortak kararlar doğrultusunda grup üyeleri arasında görev paylaşımı yapılır (**SDB2.2., E2.2.**).

Gruplar belirlenen konular çerçevesinde karar alma süreçlerini gerçekleştirir (**SDB2.1.**). Ortak kararların belirlenmesinde üyelerin kendi fikirlerini açıkça ifade ederek gruba katkı sunması sağlanır.

Kararların alınmasını sağlamada görev alanı doğrultusunda her grup üyesi, ekibin diğer üyelerine yardım ederek katkıda bulunur. Öğrencilere karar alma sürecinin nasıl gerçekleştiği sorulur. Verilen cevaplardan yola çıkılarak herkesin karar alma sürecine katılma ve özgürce fikrini ifade etme hakkı olduğu vurgulanarak demokrasi kavramına geçiş yapılır. Öğrencilere başka hangi alanlarda karar alma süreçlerine katıldıkları sorularak demokratik yaşamın gereklilikleri üzerinde durulur.

İHVD.4.4.2.

Bir önceki etkinlikte oluşturulan gruplar, çalışmalarını kendi içlerinde değerlendirir. Böylece öğrencilerin her üyenin görev ve fikirlerinin farklı olması sebebi ile grup çalışmasına farklı katkılarda bulunduğunu kavramaları sağlanır.

Grup üyelerinin düşüncelerindeki ortak ve farklı yönleri bulmaları sağlanır. Bunun sonucunda grup üyelerinin olaylar ve durumlar karşısında farklı bakış açıları olabileceğini kabul etmeleri beklenir. (**SDB2.3., E3.10., D10.3.**).

Grup üyelerinin birbirlerine "Neden böyle düşünüyorsun?" sorusunu sormaları ve cevaplarını gerekçelendirmeleri teşvik edilir (**KB3.3.**). Gruplardan çözüm üretme sürecinde tüm üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak ortak amaç üzerinde uzlaşmaları beklenir (**SDB2.2.**).

Her grup üyesinden gruptaki diğer üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak ortak amaca göre kendi görüşünü gözden geçirmesi istenir.

Grup üyeleri arasındaki uzlaşmazlıklarda öğrencilerin oy birliği veya oy çokluğuyla karar almaları teşvik edilir (**SDB2.2.**). Grup üyeleri farklı görüş ve düşünceleri dikkate alarak grubun ortak amaçlarını savunur (**E1.5.**). Grupların ortak amaçlarını savunmaları aşamasında sınıf genelinde bir değerlendirme çalışması başlatılır. Gruplar tarafından alınan ortak kararların bir listesi oluşturulur ve ilan edilir. Bu noktada "Siz o grubun yerinde olsaydınız ne yapardınız?" sorusuyla öğrencilerin farklı grup üyeleriyle empati kurmaları (**E2.1.**) ve grup katılım süreçlerini değerlendirmeleri sırasında başkalarının duygularını, düşüncelerini ve bakış açılarını anlamalarının önemini sevgi değeri bağlamında fark etmeleri sağlanır (**D14.3., D15.1., SDB2.3.**). Grupların belirlediği kurallar yazılı, sözlü ya da görsel olarak ifade edilir (**OB1., OB4.**). Her gruptan yürüttükleri çalışmalara dayalı olarak demokratik bir sınıf ortamının özelliklerini yansıtan bir afiş, poster ya da infografik oluşturmaları istenir. Oluşturulan performans çalışmaları bütüncül dereceli puanlama anahtarı veya kontrol listesi kullanılarak öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.4.3.

Öğretmen tarafından öğrencilere iki farklı senaryo durumu sunulur. Bu senaryo durumlarından birinde tüm aile üyelerinin seçme sürecine katılımı, diğerinde ise sadece belirli aile üyelerinin karar vermesi durumu söz konusu olmalıdır. Hafta sonu aileleriyle beraber yapacakları bir etkinlik örneği üzerinden, hangi etkinliği yapacaklarına sadece ebeveynlerin karar verdiği ya da alınacak karara tüm aile üyelerinin katılım gösterdiği iki farklı senaryonun öğrenciler üzerinde nasıl düşünsel ve duygusal etkiler oluşturacağı sınıfça tartışılarak derse başlanabilir **(SDB3.3., E2.1., D2.3.)**. Sadece ailede değil toplumun her alanında seçme ve seçilme hakkının kullanılabileceğini anlatmak için sınıfta, okulda, oyun grubunda herhangi bir kararın alınması süreci ile ilgili benzer örnekler üzerinden öğrencilerin tartışması sağlanır. Örneğin sınıf mevcudu da düşünülerek “Sadece beş kişinin katılabileceği bir resim yarışması düzenleniyor olsaydı bu beş kişiyi nasıl seçerdiniz?” sorusu sınıfa yöneltilebilir ve öğrencilerin çözümlere dair fikir önerileri alınabilir **(KB3.1., SDB3.2.)**.

Öğrencilerin, demokrasi ile yönetilen toplumlarda vatandaşların seçme ve seçilme hakkını nasıl kullandıklarına dair yakın çevrelerindeki deneyimleri incelemesi sağlanır **(OB6.)**. Bu deneyimlere dair bilgi edinebilmeleri için yaşadığı yerin yöneticilerinin nasıl seçildiğine yönelik gazete haberlerinden yararlanılabilir **(OB1., OB4.)**.

Öğrenciler tarafından seçme ve seçilme hakkını deneyimlemek için fikirler üretilir **(E3.3.)**. Örneğin sınıf gruplara ayrılarak tüm sınıfı ilgilendiren ve herkesin fikrini belirtmesi gereken konular belirlenir **(SDB2.2.)**. Belirlenen konular doğrultusunda sınıfça seçim yapılır. Öğrencilerden demokrasinin gereği olan seçme ve seçilme hakkını Türk milletine kazandıran Atatürk hakkındaki düşüncelerini, bu hakka sahip olmanın onlara neler hissettirdiğini içeren yazılı ya da görsel bir çalışma yapmaları istenir **(SDB1.3.)**. Böylece vatanseverlik değerine vurgu yapılır **(D19.2.)**. Bu çalışmada kadınların Cumhuriyet Dönemi’nde kazandığı siyasi haklara da değinilir. Yapılan çalışmalar kontrol listesi ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Sınıf başkanlığı ve öğrenci kulüp temsilciliği gibi bir görev için seçim kampanyası yürütülebilir.

Uzlaşmanın önemi hakkında çevrim içi ortamda afiş tasarımları istenebilir.

Seçme ve seçilme hakkının olmadığı ülkeler ile ilgili araştırma yapması istenebilir.

Destekleme Grup çalışmalarının başarıya etkisi ile ilgili animasyonlar izletilebilir.

Uzlaşma ile ilgili verilen basit örnek olayları incelemeleri istenebilir.

Seçme ve seçilme hakkı ile ilgili bir resim çizebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

